

Margita Gūtmane un Veronika Strēlerte uz trimdas un pēctrimdas robežas

Ojārs Lāms

Latvijas Universitāte

Konference «Literatūras zināšanas mūsdienīgam bibliotekāram», 2023.19.09.

Konference tiek organizēta 2023. gada pavasarī VVKF apstiprinātā projekta “Rakstītāji un rakstu darbi: latviešu autori un Inb.lv #Inblv gramatai500.lv literatūra Latvijas bibliotēkās” norišu ietvaros

Prezentācija tapusi VPP “Letonika latviskas un eiropiskas sabiedrības attīstībai” projekta “Naratīvs, forma un balss: literatūras iesakņotība kultūrā un sabiedrībā” (Nr. VPP-LETONIKA-2022/3-0003) ietvaros

MARGITA GŪTMANE – 80

- Dzimusi 1943. gada 24. oktobrī
- 1944. gadā mātes māsa aizved bēgļu gaitās, kas pārtop trimdā. Pēdējais vilciens no Jelgavas
- 1996. gadā atgriežas Latvijā

Margitas Gūtmane literārais devums

- Dzeja
- Liriska proza
- Dokumentāla proza
- Bērnu literatūra

VERONIKA STRĚLERTE (1912–1995)

Epigrāfa vietā

Trimda nozīmē – zaudēt savu vietu pasaulē (Sartrs).

Ja vieta zudusi, atliek vairs tikai laiks. Gaidīšana. Varbūt visu mūžu – bez sagaidīšanas.

Margita Gūtmane

No:

Uzruna Raiņa Literatūras vēstures muzejā 1992. gada 10. oktobrī

Kad beidzas trimda ...

Kad beidzas trimda?

- Individuālas apziņas līmenī – nekad
- Sociāla fenomena līmenī – izbeidzoties apstākļiem, kas to izraisīja:
neatkarības atgūšana, deokupācija
- 45 gadi sašķeltības

Pēctrimdas fenomens

- Iespēja atgriezties
- Izvēle

- Vienu svešumu nomaina cits svešums

- Pēctrimdas fenomena paradigma
 - Pārtapšana diasporas grupā, trimdas trauma nošķir, literāru izpausmju īstīnav
 - Atgriešanās dzimtenē vai tēvzemē – Andrejs Eglītis, Dzintars Sodums, Roberts Mūks, Astrīde Ivaska, Lalita Muižniece, Valters Nolendorfs, Margita Gūtmane, Juris Kronbergs, Pēteris Cedriņš, Baņuta Rubesa u.c. Atspoles migrācija
 - Transnacionālā kultūra: latviešu-amerikāņu literatūra – Agate Nesaule, Ināra Vērzemnieks, Matejs Kalns

Strēlerte un Gūtmane. Pēdas tekstā

M. Gūtmane. Dzīve ir viens velna izgudrojums. Veronika Strēlerte manās atmiņās.
Rīga: Neputns, 2012.

Margita Gūtmane
Veronika Strēlerte manās atmiņās

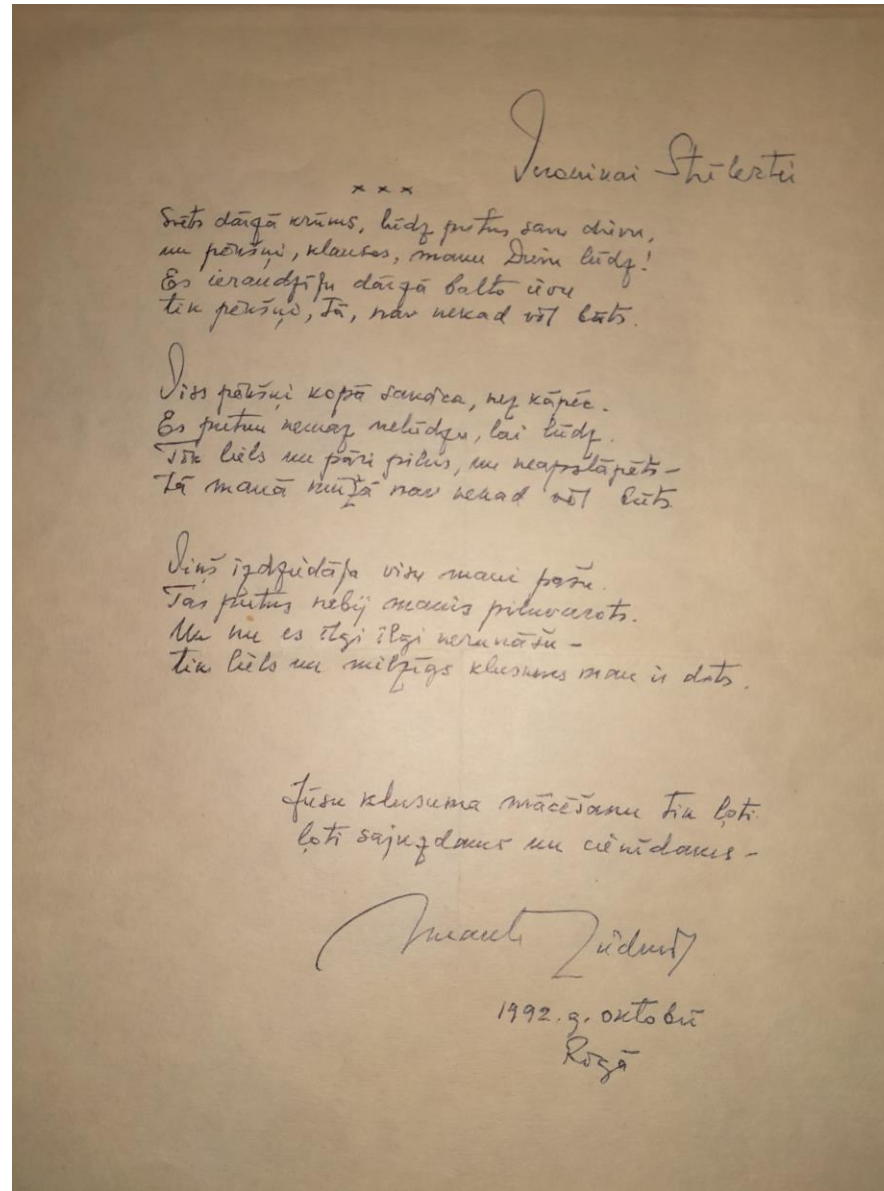

- Personīga un radoša sadarbība. Paralēlas biogrāfijas.
- Divi pasaules. Trimda un okupētā Latvija.
- Atgriešanās domas. Straujais saulriets

Apskatāmie jautājumi

- Atskats trimdas un padomju mijiedarbē stagnācijas laikā: 1980. gads un Imants Ziedonis Stokholmā
- Neatkarības sliexnis un Latviešu rakstnieku saieti. (1989, 1990)
Veronikas Strēlertes vērtējums 60. gadu literatūrai Latvijā / Zigmunda Skujiņa rekacija
- Gūtmane par Strēlertes interakciju ar latviešu intelīgences padomju versiju

Strēlerte un Ziedonis. Stokholmas epizode. 1980.

Strēlerte un Skujiņš. Rīgas epizode

- Veronikas Strēlertes runa 2. latviešu rakstnieku saietā:
Kauns lasīt šodien sešdesmitos gados rakstīto, 142. lpp.

Kas ir palicis un paliks no 60. gadu literatūras?

- Vizma Belševica «Gadu gredzeni»
 - Monta Kroma «Lūpas. Tu. Lūpas. Es.»
 - Jānis Kalniņš «Andrejs Pumpurs»
 - Alberts Bels «Bezmiēgs»
 - Imants Ziedonis «Motocikls»
- Zigmunds Skujiņš «Sarunas ar jāņtārpiņiem» – rezonanse

Gūtmane par Strēlertes interakciju ar latviešu inteliģences padomju versija

- Alkatība
- Bezkaunība
- Izmantošana

Secinājumu vietā

Trimda beidzas tanī brīdī,
ja tev kaut kur kāds sēž
pretī.

M. Gūtmane

ERONIKA STRĒLERTE

ZŪD AŠI BRĪNUMS
ZĪMES PALIEK ILGI ..

